

ಅಧ್ಯಾಯ-೫

ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ನೀರಾವರಿ

ಪ್ರಾಚೀನ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿಗಳು : ಅಲ್ಲಿಮಾರಿ ಮಾನವ ಒಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯಾಗಲು, ಅವನ ಆಲೋಚನಾಶಕ್ತಿ ವಿಕಾಸವಾಗಲು, ಅವನು ಹದವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮುಖ್ಯ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದ ವ್ಯವಸಾಯ. ಅದಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ವರುಷಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಇತಿಹಾಸವಿದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಆಂತರಿಕವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಧಾರಣೆಯಾಗಿತ್ತು. ಸ್ಥಳೀಯ ಮತ್ತು ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು, ಸಸ್ಯಸಂಪತ್ತು ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಣಿಸಂಪತ್ತುಗಳು ಮನುಕುಲದ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಪೂರ್ವೀಕೃತವಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಪೂರಕವಾಗಿದ್ದವು. ಆದರೆ, ಕಳಿದ ನೂರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಕೃಷಿ ಬಹಳ ವೇಗವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ಆದರೂ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಬಹುತೇಕ ರೈತರು ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಬಂದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದ ವ್ಯವಸಾಯ ಕ್ರಮವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ವ್ಯವಸಾಯವನ್ನು ಮೊದಲು ರೂಢಿಗೆ ತಂಡವರು ಪಾಂಡವರು ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಜನಪದ ಸಮಾಜದ್ವಾರಾ ನಂಜನಗೂಡು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ‘ಕೊಂತಿಪೋಜೆ’ ಎಂಬ ಕೃಷಿ ಸಂಬಂಧಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ‘ಪದುಕಲ್ಲು’ ಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಪೂರ್ಜಿಸುವಲ್ಲಿ ಈ ಅಂಶ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಉಳಿದಿದೆ. ಜನ ನದೀ ಬಯಲುಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆ ನಿಲ್ಲಲು ಆರಂಭವಾದಂದಿನಿಂದಲೇ ವ್ಯವಸಾಯದ ರೂಪರೇಖೆಗಳು ಮೂಡಿ ಬಂದುವೆಂಬುದು ನಿರ್ವಿವಾದ. ಆದರೂ, ರಾಜರಾಗಿ ಕೂಡ ಕಷ್ಟಕೋಟಿಲೆಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ವನವಾಸದ ಭಂಗವನ್ನನುಭವಿಸಿದ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರೂಡನೆ ಹತ್ತಿರದಿಂದ ಬೆರೆತ ಪಾಂಡವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಉಸಿರಾದ ಬೇಸಾಯದೊಡನೆ ಬೆರೆಸಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಜೀಜಿತ್ತೆವಿದೆ. ಇಂದು ಭಾರತ ಕ್ರಾರಿಕೀಕರಣದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೇ ಉನ್ನತಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿರ್ಬಿರೋ ವ್ಯವಸಾಯದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಸಿಹಾಕಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಇಂದಿಗೂ ದೇಶದ ಪ್ರತಿಶತ ಎಪ್ಪತ್ತಕ್ಕೂ ಅಧಿಕ ಜನ ವ್ಯವಸಾಯವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದಾರೆಂಬುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ.

ನಂಜನಗೂಡು ಪ್ರದೇಶ ಫಲವತ್ತಾದ ಭೂಮಿ, ಹಿತಕರವಾದ ವಾತಾವರಣ ಹಾಗೂ ಸೂಕಷ್ಟು ನೀರಿನ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯ ಕೃಷ್ಣ ಮತ್ತು ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಿಂದ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಆಳವ ರಾಜಮಹಾರಾಜರು, ಉರಿನ ಪ್ರಮುಖರು, ಅಗ್ರಹಾರಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವ ಮೂಲಕ, ಭೂದಾನವನ್ನು ನೀಡುವ ಮೂಲಕ, ಕೆರೆಕಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುವ ಮೂಲಕ ಕೃಷ್ಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಪೋಷಣ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಅಂಶವನ್ನು ಶಾಸನಗಳೂ ದಾಖಿಲಿಸಿದೆ. ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಿದ ಭೂಮಿಯ ವರ್ಣನೆ, ವ್ಯಾಪ್ತಿ, ಭೂಮಿಯ ಗುಣ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ವಿವರ ನೀಡುವ ದಾನಶಾಸನಗಳನ್ನು ಗಮನವಿಟ್ಟು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ, ದಾನದ ಹಿಂದಿನ ಉದ್ದೇಶ ಏನೇ ಇರಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ‘ಭೂದಾನಸ್ಥಿಂತ’ ಹಿರಿದಾದುದು ಬೇರಾಪುದೂ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದೂ ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ವಿವರ ನೀಡುವ ಒಂದು ಗಮನಾರ್ಹ ಶಾಸನ ಗಟ್ಟಾಡಿಯಲ್ಲಿ ದೊರೆತಿದೆ. ಒಂಬತ್ತನೇ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ತಾಯೂರಿನ ಪರೆಕರೆ ಬಸವಯ್ಯನು ಬೀಳುನೆಲವಾಗಿದ್ದ ಜೋಳದ ಹೊಲವನ್ನು ಫಲವತ್ತಾದ ಬತ್ತದ ಗದ್ದೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾರ್ಚಿಸಿ ದಾನ ನೀಡಿದುದರ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ. ಎಂಟನೇ ಶತಮಾನದ ಹೊಳೆಲವಾಡಿ ಶಾಸನವು ಇಂ ಜನರ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಕೆರೆಯ ಕೆಳಗಿನ ಭತ್ತದ ಗದ್ದೆಯನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿದುದರ ಬಗೆಗೆ ಹೇಳಿದರೆ, ಇಂಖಿರ ಸುಶೂರು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಸೊತ್ತಿಯಾರವೇಯ ದೇಗುಲಕ್ಕೆ ಪೋನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮಣ್ಣ (ಹೊಲ, ಗದ್ದ) ಕೊಂಡು ದತ್ತಿ ನೀಡುವುದರ ಬಗೆಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ. ಇರಿಂಬರ ಬ್ಯಾಳಾರು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಗದ್ದೆ, ಬದ್ದಲು, ತೋಟ, ತುಡಿಕೆ ಪೂಳವಾರು, ಹೊರವಾರು...ಗಳ ಬಗೆಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ. ಕ್ರ.ಶ. ಇಖಿಂಬರ ಹತ್ತಾಳು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕಾಡಾರಂಬ, ಗದ್ದೆಹೊಲ ನೀರಾರಂಬ, ಕೆರೆ, ಕಾಲುವೆ, ಅಚ್ಚೆಕಟ್ಟು, ಯೆರು, ಗುಂಯ್ಯಲು ತೋಟ ತುಡಿಕೆ...ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಉಲ್ಲೇಖಿಗೊಂಡಿವೆ. ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನಮಾಡಿ ‘ಅದರ ಸರ್ವಸಾಮ್ಮಾನನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ’ ಎಂದು ಹಾರ್ಯೇಸುವ ವಿಧಾನ ಒಂದಾದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಧಾನ ಹಾರು ಗುತ್ತಿಗೆ ಅಧವಾ ಶೋತ್ರಿಯ ಗುತ್ತಿಗೆ. ಇದಲ್ಲದೇ ಭೂಕ್ರಯದಾನದ ಉಲ್ಲೇಖಿವನ್ನು ನಂಜನಗೂಡು ಮತ್ತು ಗಟ್ಟಾಡಿಯ ಶಾಸನಗಳು ನೀಡುತ್ತವೆ.

ಅಡಕೆ, ತೆಂಗು, ಹಲಸು, ಮಾಬು, ನೇರಳೆ, ಹಿರಳೆ, ಕಿತ್ತಳೆ, ನಿಂಬೆ, ದಾಳಿಂಬೆ, ಬಾಳೆ, ಬದನೆ, ಕಬ್ಬಿ, ಕಾರೆ, ಗೆಣಸು ಮುಂತಾದ ಬೆಳೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ಇಖಿಂಬರ ದಾಸನೂರು ಶಾಸನ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಇಲಿಂಬರಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕಿಗೆ ಭೋಟ ನೀಡಿದ ಘಾನ್ಯಿಸ್ ಬುಕಾನ್ ನ್ಯಾ ಕು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ ಪಡೆದಿದ್ದ ಗದ್ದೆ ಹಾಗೂ ಮಳೆ ಅವಲಂಬಿತ ಹೊಲಗಳ ಬಗೆಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಿ ತೋಟವನ್ನು ‘ಬಾಗಾಯ್ಯ’ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಹೇಳಿಕೆ ಪ್ರಕಾರ ಆಗ ರೈತರು ವಷಕ್ಕೆ ಎರಡು ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಳೆಗಾಲದ ಬೆಳೆ ‘ಹೈನು ಬೆಳೆ’ ಆದರೆ ನಂತರದ ಬೆಳೆ ‘ಕಾರು ಬೆಳೆ’. ಭತ್ತ ಮುಖ್ಯವಾದ ಬೆಳೆ. ಉದ್ದು, ಹೆಸರು, ಹಲಸಂದೆ, ಹುಚ್ಚೆಳ್ಳಗಳನ್ನು ಹೈನುಬೆಳೆಯಲ್ಲಿ ರಾಗಿ, ಅವರೆ, ತೋಗರಿ, ಹಾರಕ, ನವಣೆ, ಸಾಮೆ,

ಜೋಳ, ಹುರುಳಿ, ಕಡಲೆ, ಹರಳಗಳನ್ನು ಕಾರುಬೆಳೆಯಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿರುವ ಬುಕನ್ಸ್ ಬದನೆ, ಹೀರೆ, ಕಂಬಳ, ಸೋರೆ, ಹಾಗಲ, ಪಡವಲ, ಬೆಂಡೆ, ಗೋರಿ, ಚಪ್ಪರದ ಅವರೆ, ಮೊಸಿನಕಾಯಿ ಮುಂತಾದ ತರಕಾರಿಗಳನ್ನೂ ತೆಂಗು, ವೀಕ್ಕೆ, ನಿಂಬೆ, ಬಾಳೆ, ಹಲಸು, ಮಾವುಗಳ ತೋಟಗಳನ್ನೂ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಕೃಷಿ ಆಧುನಿಕರಣದ ಹಂತಗಳು : ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಬಂದ ಕೃಷಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬೇರಿಗೆ ಆಧುನಿಕ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಕಸಿ ಮಾಡಿದಾಗ ದೊರೆತ ನೂತನ ಕೃಷಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ‘ಹಸಿರು ಕ್ರಾಂತಿ’ಯ ಪರಿಭಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಈಗ ಭೂಬಳಕೆ, ಬಿತ್ತನೆಬೀಜ, ಸುಧಾರಿತ ಬೇಸಾಯ, ಯಾಂತ್ರೀಕರಣ, ಪ್ರೋಫೆಕ್ಟಾಂಶಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆ, ಅವಲಂಬಿತ ವ್ಯವಸಾಯ ಪದ್ಧತಿಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಅಳವಡಿಕೆಯಿಂದ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಧುನಿಕರಣಕ್ಕೆ ಒಳಪಡುತ್ತಿದೆ.

ಭೂಬಳಕೆ : ಮಳೆ ಆಶ್ರಿತ ಬೇಸಾಯದಿಂದ ಕೃಷಿಭೂಮಿಯ ಸಮರ್ಪಕ ಬಳಕೆ ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ ದೊರೆಯಿದಿದ್ದಾಗ ಅಂತರ್ಜಾಲವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ತುಂತರು ನೀರಾವರಿ, ಹನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಭೂಮಿ ಬೀಳಾಗುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಬಹುದು. ಈ ನಿಟ್ಟನಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಇಂದು ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ.

ಕೃಷಿಕ ಜನಸಂಖ್ಯೆ : ಕೃಷಿ ತಾಲೂಕಿನ ಆರ್ಥಿಕಕರೆಯ ಬೆಸ್ನೇಲುಬಾಗಿದ್ದು, ಇದನ್ನು ಉಭಯವಿರುವ ಅಂಕಿ-ಅಂಶಗಳೂ ಲಿಚಿತಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಱೆಲೆಗಿರ ಜನಗಣತಿಯಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಒಟ್ಟು ೧,೦೩೧,೧೫೫ ಮುಖ್ಯ ಕೆಲಸಗಾರರಲ್ಲಿ (೯೬,೧೫೫ ಜನ ಮುಖ್ಯ ಕೆಲಸಗಾರರು ಹಾಗೂ ೬,೧೫೫ ಅರೆಕಾಲಿಕ) ೪೯,೫೯೧ ಜನ ಕೃಷಿಕರು ಹಾಗೂ ೨೫,೫೧೭ ಜನ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಿದ್ದು, ಉಳಿದ ೨೬,೫೧೫ ಜನರು ಇತರ ಸೇವೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅದೇ ಅಂಂದರ ಜನಗಣತಿಯಂತೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಒಟ್ಟು ೧,೫೬,೨೫೮ (೧,೧೫೬,೨೫೮ ಪ್ರಯೋಜನ ಹಾಗೂ ೪೨,೬೫೬ ಮಹಿಳೆ) ಕೆಲಸಗಾರರಲ್ಲಿ ೫೫,೦೦೮ (೪೫,೫೫೮ ಪ್ರಯೋಜನ ಹಾಗೂ ೨,೫೫೮ ಮಹಿಳೆ) ಕೃಷಿಕರಿದ್ದು ಉಳಿದವರು ಇತರ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಭೂಬಳಕೆ : (೨೦೦೨-೦೩ರ ವಾರ್ಷಿಕ ಮತ್ತು ಮತ್ತು ಬೆಳೆ ವರದಿ ಪ್ರಕಾರ ಹೆಚ್ಚೆರುಗಳಲ್ಲಿ) ತಾಲೂಕಿನ ಒಟ್ಟು ಭೂಗೋಳಿಕ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ-೮೮,೫೫೮; ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶ-೨,೫೫೮; ಸಾಗುವಳಿಗೆ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದಿರುವ ಭೂಮಿ : ೧) ವ್ಯವಸಾಯೇಕರ-೧೨,೨೧೮, ೨) ಬಂಜರು-೨,೨೫೬, ಒಟ್ಟು-೧೨,೫೫೮; ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡದಿರುವ ಇತರ ಭೂಮಿ : ೧) ಸಾಗುವಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಬಂಜರು-೨,೦೧೬, ೨) ಖಾಯಂ ಗೋಮಾಳ-೨,೬೨೨, ೩) ವ್ಯಾಕ್ಕ ಮತ್ತು ತೋಪುಗಳು-೨೫೬, ಒಟ್ಟು-೨,೫೫೮; ಬೀಳು ಭೂಮಿ : ೧) ಜಾಲ್ತಿ-೧೪,೮೦೦, ೨) ಇತರ-೯,೮೨೨, ಒಟ್ಟು-೨೫,೮೨೨;

ಬಿತ್ತನೆಯಾಗಿರುವ ಪ್ರದೇಶ ರ. ನಿವ್ವಳ-೪೯, ೨೦೦, ೨) ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು-೨೫,೬೬೬, ಒಟ್ಟು-೨೭,೮೩೪.

ಘೋಷಿಸುವಳಿಗಳು ಮತ್ತು ವಿಷೇಣ (೨೦೦೬)ರ ಕೃಷಿ ಗಣತಿ : ರ) ಅತಿ ಸಣ್ಣ (ಒಂದು ಹಕ್ಕೇರು ಹಿಡುವಳಿಗಂತೆ ಕಡಿಮೆ): ಸಂಖ್ಯೆ-೪೫೫,೬೬೮; ವಿಷೇಣ-೨೦,೧೦೬; ಉ) ಸಣ್ಣ (ರಿಂದ ಇ ಹಕ್ಕೇರು): ಸಂಖ್ಯೆ-೧೫೫,೬೬೬, ವಿಷೇಣ-೨೧,೨೭೫; ಇ) ಅರೆ ಮಧ್ಯಮ (೨ ರಿಂದ ೪ ಹಕ್ಕೇರು): ಸಂಖ್ಯೆ-೮೨,೬೬೮, ವಿಷೇಣ-೮೨,೬೭೨; ೯) ಮಧ್ಯಮ (೪ ರಿಂದ ೧೦ ಹಕ್ಕೇರು): ಸಂಖ್ಯೆ: ೧,೫೫೫, ವಿಷೇಣ-೧,೫೫೫; ೧೦) ದೊಡ್ಡ (೧೦ ಹಕ್ಕೇರಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು): ಸಂಖ್ಯೆ-೨೨,೬೬೨, ವಿಷೇಣ-೨೨,೬೬೨; ಒಟ್ಟು: ಸಂಖ್ಯೆ-೬೭,೦೦೦, ವಿಷೇಣ-೬೭,೫೫೨.

ಬಿತ್ತನೆ ಬೀಜ : ಕೃಷಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಇಳುವರಿಯನ್ನು ನೀಡುವ ಉತ್ತಮ ಬೀಜಗಳು ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರ ಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಸ್ಥಳೀಯ ಬೀಜತೋಗಳನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿ ಬಳಸುವುದರಿಂದ ಅಧವಾ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಂದ ಶಿಪಾರಸ್ ಪಡೆದ ಶಕ್ತಿಮಾನ್, ಕೆಟರೋಗ ನಿರ್ಶೋಧಕ ತಳಿಯ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದರಿಂದ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಎಕರೇವಾರು ಉತ್ಪಾದನೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಕೃಷಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳೂ ಸೇರಿದಂತೆ ದೇಶದ ವಿಧಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಅಧಿಕ ಇಳುವರಿ ಬೀಜ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿವೆ. ರೆಣ್ಟರ ಬೀಜ ನಿಯಮಾವಳಿ (Seed Act) ಮತ್ತು ರೆಲೆಜಿರ ಬೀಜ ನಿಯಂತ್ರಣ ಆದೇಶ (Seed Control Order) ಬಿತ್ತನೆ ಬೀಜದ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವಲ್ಲಿ, ನಿಯಂತ್ರಿಸುವಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಪಾತ್ರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿವೆ.

ಸುಧಾರಿತ ಬೇಸಾಯ : ಬೆಳೆ ಹಾಗೂ ತಳಿಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕು ಹಾಗೆ ಬೀಜೋಪಚಾರ ನಡೆಸುವುದು, ಸುಧಾರಿತ ಕೃಷಿ ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದು, ಮಣ್ಣ ಪರೀಕ್ಷೆ ವರದಿಯ ಆಧಾರದಿಂದ ಸಸ್ಯ ಪೋಷಕಾಂಶಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದು, ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೆಟಬಾಧಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವುದೇ ಮುಂತಾದ ಬಗೆಯ ಸುಧಾರಿತ ಬೇಸಾಯದ ಅಳವಡಿಕೆಯಿಂದ ಇಳುವರಿ ಅಧಿಕವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೃಷಿ ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳು : ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕೈ, ಕಲ್ಲು, ಕಟ್ಟಿಗೆ, ಕಬ್ಬಿಣಾಗಳ ಮೂಲಕ ಕೃಷಿ ಕೆಲಸ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿರಬಹುದಾದ ರ್ಯಾತನಿಗೆ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಜೊತೆಗೂಡಿದಾಗ ಕೃಷಿ ಕೆಲಸ ಬಹಳ ಹಗುರವೆನ್ನಿಸಿರಬಹುದು. ಎತ್ತೆ, ಕೋಣ, ಕುದುರೆಗಳಂತಹ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹದ ಮಾಡಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ನೇಗಿಲು, ನೋಗ, ಗುದ್ದಲಿ, ಎಲಕೊಟ್ಟಿ, ಹಾರೆ, ಕೊಡಲಿ ಮುಂತಾದ ಕಬ್ಬಿಣ ಹಾಗೂ ಮರ ಕಬ್ಬಿಣಗಳ ಸಂಯೋಜನೆಯ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನೂ ಪಡೆದ. ಈಗ ಕೆ.ಎಂ.ನೇಗಿಲು, ಪವರ್ ಟಿಲ್ಲರ್, ಟಾಕ್ಸರ್, ಕಳೆನಿಯಂತರುಕೆಗಳು, ಕಟಾವು-ಒಕ್ಕಣೆ ಯಂತರಗಳು ರೈತನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಸುಧಾರಿಸಲು ಯಶ್ವಿಸುತ್ತಿವೆ.

ಪೋಷಕಾಂಶಗಳು : ಹಿಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಘಲವತ್ತಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಭೂಮಿಯ ಘಲವತ್ತತೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಘಲವತ್ತಾದ ಪ್ರದೇಶ ಹುಡುಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಮಾನವ ಕ್ರಮೇಣವಾಗಿ ತನಗೆ ಉಳಿಯುವ ನಿಷ್ಟಿತ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರ, ಹಸಿರೆಲೆ ಗೊಬ್ಬರಗಳಿಂದ ಹದ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಕಲಿತ. ನಂತರ ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರಗಳೂ ಅವನ ಕ್ಯಾಳಿಟೆಗೆ ನಿಲ್ಲಿಕೆದವು. ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ದ್ರವ್ಯರೂಪದ ಸಾವಯವ, ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರಗಳು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿವೆ. ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರ, ಕಾಂಪೋಸ್ಟ್, ನೆಲಗಡಲೆ ಹಿಂಡಿ, ಬೇವಿನ ಹಿಂಡಿ, ಮೀನಿನ ಗೊಬ್ಬರ, ಕೋಳಿ ಗೊಬ್ಬರ, ಹಸಿರೆಲೆ ಗೊಬ್ಬರ, ಜ್ಯೈವಿಕ ಗೊಬ್ಬರ, ಎರೆಹುಳು ಗೊಬ್ಬರ, ತೆಂಗಿನನಾರಿನ ಹುಡಿ ಗೊಬ್ಬರ, ಬೂದಿ-ಮುಂತಾದ ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರಗಳು ಪರಿಸರ ಸ್ವೇಚ್ಚಿ ಹಾಗೂ ಭೂಘಲವತ್ತತೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿಡಲು ಸಹಾಯಕ ಎಂಬುದು ದೃಢಪಟ್ಟಿದೆ. ರ್ಯಾತರು ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರಗಳ ಬದಲು ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರದ ಕಡೆಗೆ ಆಕರ್ಷಿತರಾಗುತ್ತಿದ್ದರಾದರೂ ನಂಜನಗೂಡು ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ೨೦೦೯-೧೦ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ೨,೮೮೫ ಟನ್ ಸಾರಜನಕ, ೧,೭೩೫ ಟನ್ ರಂಜಕ ಹಾಗೂ ೧,೬೭೫ ಟನ್ ಪೋಷ್ಯಾಷ್ಟ್ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. ಅದೇ ೨೦೦೯-೧೦ರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರಗಳ ವಿವರ: ೧೫೫೧ ಟನ್ ಸಾರಜನಕ, ೬೬೫ ಟನ್ ರಂಜಕ, ೧೫೧೯ ಟನ್ ಪೋಷ್ಯಾಷ್ಟ್ ಆಗಿತ್ತು.

ಅವಲಂಬಿತ ವ್ಯವಸಾಯ ಪದ್ಧತಿ : ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸುವ ಅಂತರಬೆಳೆ ಪದ್ಧತಿ ಹಾಗೂ ಕೃಷಿಯ ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೆ ತೋಟಗಾರಿಕೆ, ರೇಷ್ಟ್ ಕೃಷಿ. ಪಶುಸಂಗೋಪನೆ, ಹೈನುಗಾರಿಕೆ, ಕೋಳಿ-ಕುರಿ ಸಾಕಾಣೆ, ಮೀನುಗಾರಿಕೆಗಳು ರ್ಯಾತರಿಗೆ ಹಚ್ಚಿನ ಆದಾಯ ತರುತ್ತಿವೆ.

ಮಣ್ಣ ಪರೀಕ್ಷೆ : ಒಂದು ಮಾದರಿ ಮಣ್ಣನಲ್ಲಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕರಗುವ ಲವಣಾಂಶಗಳು ಯಾವ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿವೆ ಎಂಬುದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಆ ಭೂಮಿಯ ಘಲವತ್ತತೆ ನಿರ್ದಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಣ್ಣ ಮತ್ತು ನೀರಿನ ನಮೂನೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಮಣ್ಣ ಪರೀಕ್ಷೆ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ತಂದು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ಆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿನ ಪೋಷಕಾಂಶಗಳ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಅರಿಯಬಹುದು. ಕೊರತೆ ಇರುವ ಪೋಷಕಾಂಶಗಳನ್ನು ಪೂರಕವಾಗಿ ಕೊಡುವ ಮತ್ತು ಅಧಿಕ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರುವ ಪೋಷಕಾಂಶಗಳನ್ನು ಇನ್ನಿತರ ಪೂರಕ ಅಂಶಗಳ ಮೂಲಕ ಸಮರ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿರುವ ಪೋಷಕಾಂಶಗಳನ್ನು ಇನ್ನಿತರ ಘಲವತ್ತತೆಯನ್ನು ಸಾಂದ್ರಗೊಳಿಸುವುದು ಇದರಿಂದ ಭೂಮಿಯ ಘಲವತ್ತತೆಯನ್ನು ಸಾಧ್ಯ.

ಬೆಳೆವಿಮಾ ಯೋಜನೆ : ರ್ಯಾತರು ಕೃಷಿ ಕೆಸುಬಿಗೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡರೂ ಅವರ ಆಧಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಅಷ್ಟೇನೂ ಸುಧಾರಿಸಿಲ್ಲ. ಪ್ರಕೃತಿವಿಕೋಪ, ಅಧಿಕಮಳೆ, ರೋಗ, ಬೆಂಕಿ, ಬಿರುಗಾಳಿ, ಪ್ರಮಾಹ, ಬರಗಾಲ-ಮುಂತಾದ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಾರೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಂತೂ ರ್ಯಾತರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತಪ್ಪು ಹೀನಾಯವಾಗಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಾಲಗಳನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿಸಲಾರದೆ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯಂತಹ ನಿಕ್ಷೇಪ

ದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಥ ಅನಾಹತಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಹಾಗೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಿಮಾ ನಿಗಮಗಳು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಬೆಳೆವಿಮಾ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿದೆ. ಡಿಸೆಂಬರ್-೨೦೨೧ರಿಂದ ‘ಭಾರತೀಯ ಕೃಷ್ಣ ವಿಮಾ ಕಂಪನಿ ನಿಯಮಿತ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮೂಲಕ ರೈತರಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿ ವಿಕೋಪದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ನಷ್ಟಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಕೃಷ್ಣ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ರಾಜಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರ, ಕೇಡೆನಾಶಕಗಳ ಉಪಯೋಗ ಹಾಗೂ ಕೃಷ್ಣ ಯಾಂತ್ರೀಕರಣ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ವ್ಯಾಪಕ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣ ಭೂಚಟುವಟಿಕೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದನೆಯನ್ನು ನೀಡಿತು. ಆದರೆ ಕ್ರಮೇಣ ಭೂಘಲವತ್ತತೆ ಕ್ಷೇಣಿಸುತ್ತಿದೆ. ಉಷ್ಣ ಪೋಷಕಾಂಶಗಳ ಕೊರತೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಚೌಳು ಸಮಸ್ಯೆಯಿಂದ ಭೂಮಿ ಬರಡಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕೃಷ್ಣಗೆ ಮಾರಕವಾಗುವ ಈ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕಡೆಗಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಿರಂತರ ಸುಸ್ಥಿರ ಕೃಷ್ಣ, ಪ್ರಕೃತಿ ರಕ್ಷಣೆ, ಅಹಾರ ಪೂರ್ವಕೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಭದ್ರತೆ, ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳ ಕಡೆಗೆ ಗಮನ ನೀಡುವುದು ಇಂದಿನ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ನೆಲ ಮತ್ತು ಜಲ ಸಂರಕ್ಷಣೆ, ಸಸ್ಯತಳಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹಾಗೂ ಕೃಷ್ಣ ಜ್ಯೇಷ್ಠಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಬಳಕೆ, ಮಣ್ಣನ ಘಲವತ್ತತೆಗೆ ಸಮಗ್ರ ಪೋಷಕಾಂಶಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆ, ತಾಜ್ಜೀವನ್ ಮರುಬಳಕೆ, ಸಾವರ್ಯವ ಕೃಷ್ಣಿಗೆ ಉತ್ತೇಜನ, ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಪಶುಸರ್ಗೋಪನೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಕೋಳಿಸಾಕಣೆ, ಮೀನುಸಾಕಣೆ, ಕೃಷ್ಣ ಅರಣ್ಯ, ನೀರಿನ ಸದ್ಭಾಳಕೆ..... ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಬಗೆಗೆ ಆದ್ಯ ಗಮನ ನೀಡುವುದು: ಕೃಷ್ಣ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಾಮಾಜಿಕವನ್ನು ಅರ್ಥಕಗೊಳಿಸುವುದು; ಹೊಲಗದ್ದಿಗಳ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು; ಪರಿಸರದ ಪೋಷಣ; ಕೃಷ್ಣ ವ್ಯಾಪಾರ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಜಾಞ್ಜ-ಇವು ದೇಶ ಮತ್ತು ರೈತರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾಗಿವೆ.

ಪ್ರೇಚಾನಿಕವಾಗಿ ಕೃಷ್ಣ ಪದ್ಧತಿಗಳ ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಹಂತಗಳು:

೧. ಮಣ್ಣ ಪರೀಕ್ಷೆ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ರಸಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಬಳಸುವುದು.
೨. ಪ್ರಮಾಣಿತ ಶಕ್ತಿಮಾನ ತಳಿಗಳ ಬಿತ್ತನೆ ಬೀಜಗಳ ಬಳಕೆ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು.
೩. ಸಮಗ್ರ ಕೀಟ ಪೀಡೆ ನಿರ್ವಹಣೆ ಪದ್ಧತಿ ಅಳವಡಿಸಿ ಕೀಟನಾಶಕ ಬಳಕೆ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದು.
೪. ಸಾವರ್ಯವ ಕೃಷ್ಣಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒತ್ತುನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಎರೆಹುಳು ಗೊಬ್ಬರ ಉತ್ಪಾದನೆ, ಕಾಂಪೋಸ್ಟ್ ಗೊಬ್ಬರ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡುವುದು.
೫. ತುಂತರು / ಹನಿ ನೀರಾವರಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಬಳಸಿ ಒತ್ತುವನ್ನು ಬೆಳೆದು ನೀರನ್ನು ಉಳಿತಾಯ ಮಾಡಿ, ಉಳಿತಾಯ ಮಾಡಿದ ನೀರನಿಂದ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು.

೬. ಪ್ರತಿ ರೈತರು ಇರುವ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಖಾತ್ರಿ ತಂತ್ರಜ್ಞನವನ್ನು ಬಳಸಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕೃಷಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೋಟಗಾರಿಕೆ, ರೇಷ್ಟ್, ಅರಣ್ಯ ಸಸಿಗಳನ್ನು ನೆಡುವುದು, ಹೈನುಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಪೂರ್ವ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾವಲಂಬಿಗಳಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು.
೭. ಬೆಳೆವಿಮೆ ಯೋಜನೆಯಿಂದ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ನಷ್ಟ ಅನುಭವಿಸುವವರಿಗೆ ಪರಿಹಾರ ಲಭ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು.
೮. ಕೃಷಿಯನ್ನು ಯಾಂತ್ರೀಕರಣಗೊಳಿಸಿ ಸೂಕ್ತಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತನೆ: ನಾಟಕ, ಅಂತರ ಬೇಸಾಯ, ಕಟ್ಟಾಪು, ಒಕ್ಕಣೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು.
೯. ಹೊಂಗೆ, ಜತ್ತೋಪ, ಹಿಪ್ಪೆ ಮುಂತಾದ ಜೈವಿಕ ಇಂಥನ ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಆಧ್ಯತ್ಮ ನೀಡುವುದು.

ಕೃಷಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಸೌಲಭ್ಯ : ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒತ್ತು ನೀಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಕೃಷಿ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ವಿಸರಣ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳಿಗೆ, ರೈತರುಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ರೈತ ಮಹಿಳೆಯರುಗಳಿಗೆ ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಆಯ್ದು ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಸಂಪರ್ಕ ಸಭೆಯನ್ನು ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರ ಸದುಪಯೋಗದಿಂದ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಇಳುವರಿ ತೆಗೆಯುವ ತಾಂತ್ರಿಕತೆ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸುಲಭವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಬರಬಹುದಾದ ಕೇಟಗಳು: ರೋಗಗಳು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರ ತಂದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಬಂಧ, ಕರಪತ್ರ ಪ್ರೋಸ್ಪರ್ಗಳನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಿ ರೈತರಿಗೆ ಹಂಚಿಸುವೆಲೆಂದ ಅವರ ಸಮಸ್ಯೆ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ತಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಕೃಷಿ ವಸ್ತು ಪ್ರದರ್ಶನ, ಕೃಷಿ ಅಧ್ಯಯನ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಯೋಜನೆಗಳೂ ಇವೆ. ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನುಗುವಿನಲ್ಲಿರುವ ಜಿಲ್ಲಾ ಕೃಷಿ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ತಜ್ಜೀರಿಂದ ರೈತರಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಸುತ್ತೂರಿನಲ್ಲಿ ಜೆ.ಎಸ್.ಎಸ್.ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ ಸಾಫ್ಟ್‌ವರ್ಡ್ ವಾಗಿ ರೈತರಿಗೆ ವಿಜ್ಞಾನ ಕೇಂದ್ರವೂ ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಸಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ.

ಬೆಳೆಗಳು : ಪ್ರಸ್ತುತ ನಂಜನಗೂಡು ತಾಲೂಕಿನ ಶೇ.೨೦ರಷ್ಟು ಪ್ರದೇಶವು ಖಾತ್ರಿ ನೀಡುವ ಖಾತ್ರಿ ಬೆಸಾಯವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದು ಉಳಿದ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ ಲಭ್ಯವಿದೆ. ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಕಬಿನಿ ಜಳಾಶಯ, ನುಗು ಜಳಾಶಯಗಳು ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯದ ಆಕರ್ಷಣೆಯಾಗಿವೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮುಂಗಾರು (ಪೂರ್ವ ಮುಂಗಾರು: ತಡಮುಂಗಾರು) ಹಿಂಗಾರು ಮತ್ತು ಬೇಸಿಗೆ ಹಂಗಾಮಿನಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಭೇಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಪೂರ್ವ ಮುಂಗಾರು ಹಂಗಾಮಿನಲ್ಲಿ (ಎಪ್ರಿಲ್/ಮೇ) ಖುಷಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಜೋಳ, ರಾಗಿ, ತೊಗರಿ, ಹೆಸರು, ಉದ್ದು, ಎಳ್ಳು, ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ, ಹರಳು, ಹತ್ತಿ ತಂಬಾಕು ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವ ತರಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ, ಹಲಸಂದೆ, ಹೆಸರು, ಉದ್ದು, ಎಳ್ಳು, ಹಸಿರೆಲೆ ಗೊಬ್ಬರದ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ತದನಂತರ ಜೊನ್, ಜುಲೈ ಮಾಹಕಳಲ್ಲಿ ರಾಗಿ, ಮುಸುಕಿನಜೋಳ, ಅಲಸಂದೆ, ಅವರೆ, ನೆಲಗಡಲೆ, ಮುಚ್ಚಿಳ್ಳು, ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಖುಷಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ, ನೀರಾವರಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬತ್ತ ಮತ್ತು ಕೆಬ್ಬಿ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ತಡಮುಂಗಾರಿನಲ್ಲಿ ಜೋಳದ ಬೆಳೆ ಕಟ್ಟಾವು ಆದನಂತರ ಹಾಗೂ ಹತ್ತಿಬೆಳೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಲುಗಳ ಮಧ್ಯ ಹರುಳಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಿಂಗಾರು ಹಂಗಾಮಿನಲ್ಲಿ ಹುರುಳಿ ಹಾಗೂ ದೊಡ್ಡ ಕವಲಂದೆ ಹೋಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂಗಾರಿ ಜೋಳ ಮತ್ತು ಕಡಲೆ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಬೇಸಿಗೆ ಹಂಗಾಮಿನಲ್ಲಿ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ ಇರುವಲ್ಲಿ ಭತ್ತು: ಕೆಬ್ಬಿ, ನೆಲಗಡಲೆ ಬೆಳೆ ಹಾಗೂ ಖುಷಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮಳೆಯನ್ನಾದರಿಸಿ ಅಲಸಂದೆ, ಹೆಸರು ಮತ್ತು ಉದ್ದು ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ.

ತಾಲೂಕಿನ ಬೆಳೆಗಳು ೨೦೧೪-೧೫

(ಹಕ್ಕೇರಾಗಳಲ್ಲಿ)

ಕ್ರ.ಸಂ.	ಬೆಳೆ	ಮುಂಗಾರು	ಹಿಂಗಾರು	ಬೇಸಿಗೆ	ಒಟ್ಟು
೧	ಭತ್ತು	೧೯೮೫	೦	೨೫೦೦	೨೫೮೫
೨	ಜೋಳ ಶಕ್ತಿಮಾನ್	೧೨೨೦	೨೨೬	೦	೧೨೭೬
೩	ರಾಗಿ	೧೭೫೬	೧೫೦	೧೦೦೦	೧೫೧೬
೪	ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳ	೧೮	೫೦	೦	೫೮
೫	ಅಲಸಂದೆ	೫೮೨೫	೬೦	೫೦೦	೬೩೮೫
೬	ಹೆಸರು	೨೦೭೨	೩೦	೧೦೦	೨೨೭೨
೭	ಉದ್ದು	೨೬೬೯	೨೫	೫೦	೨೦೯೬
೮	ತೊಗರಿ	೧೬೦	೦	೦	೧೬೦
೯	ಅವರೆ	೪೫೦	೨೮೪	೦	೨೮೮
೧೦	ಕಡಲೆ	೦	೨೫೦	೦	೨೫೦
೧೧	ಹರುಳಿ	೦	೧೧೮	೦	೧೧೮
೧೨	ನೆಲಗಡಲೆ	೫೫೬	೦	೦	೫೫೬
೧೩	ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ	೮೦೨	೧೫	೧೫೦	೯೭೨

೧೭	ಎಣ್ಣು	೨೨೭	೦	೦	೨೨೭
೧೯	ಹರಳು	೨೮೬	೦	೦	೨೮೬
೨೨	ಹುಚ್ಚೆಣ್ಣು	೫೦	೫೦	೦	೫೦
೨೨	ಹತ್ತಿ	೨೨೫೦೦	೦	೦	೨೨೫೦೦
೨೮	ಕಬ್ಬಿ	೧೫೯೮	೧೬೦	೫೦೦	೧೫೯೯
೨೯	ಹೊಗಸೊಪ್ಪು	೧೫೯	೦	೦	೧೫೯
ಒಟ್ಟು ವಾರ್ಷಿಕ ಬೆಳೆ		೨೫೬೫೯	೪೮೫	೧೫೫೦	೨೫೬೨೨
<u>ಮಹಾಮೌತ್ತ</u>		<u>೪೮೮೬೪</u>	<u>೧೦೮೮೮</u>	<u>೧೫೫೦</u>	<u>೨೫೬೨೨</u>

ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ೨೦೦೮-೦೯ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಬೆಳೆಯ ವಸ್ತೀಣ (ಹೆ) ಮುಂದೆ ನೀಡಿದೆ.

- I. ಏಕಗಳ ಧಾನ್ಯಗಳು : ೧) ಭತ್ತ-೨೫,೫೦೫ಹೆ., ೨) ರಾಗಿ-೩,೦೦೪ಹೆ., ೩) ಜೋಳ-೪,೫೨೨ಹೆ., ೪) ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳ-೨೪೮ಹೆ. ೫) ಒಟ್ಟು ಏಕದಳ ಧಾನ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಉಪಶ್ರೇಣ ಬೆಳೆಗಳು-೩೫,೫೦೦ಹೆ.; II. ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯಗಳು : ೧) ಕಡಲೆ-೨೨೨ಹೆ., ೨) ತೊಗರಿ-೫೦೮ಹೆ., ೩) ಇತರೆ ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯಗಳು-೧೪,೫೫೫ಹೆ., ೪) ಒಟ್ಟು ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯಗಳು-೧೫,೨೫೪ಹೆ.; III. ಒಟ್ಟು ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳು-೫೧,೧೬೫ಹೆ.; IV. ಎಣ್ಣೆ ಕಾಳಿಗಳು : ೧) ನೆಲಗಡಲೆ-೧,೪೨೫ಹೆ., ೨) ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ-೧,೫೧೧ಹೆ., ೩) ಇತರೆ-೧,೮೮೧ಹೆ., ೪) ಒಟ್ಟು ಎಣ್ಣೆ ಕಾಳಿಗಳು-೧,೮೧೫ಹೆ.; V. ಒಟ್ಟು ಹಸ್ತಿನ ಬೆಳೆಗಳು-೪೫೦ಹೆ.; VI. ಒಟ್ಟು ತರಕಾರಿಗಳು-೧೬೫ಹೆ.; VII. ಕಬ್ಬಿ-೨,೫೧೫ಹೆ.; VIII. ಇತರೆ ಆಹಾರೇತರ ಬೆಳೆಗಳು : ೧) ತಂಬಾಕು-೨೬೫ಹೆ., ೨) ಹತ್ತಿ-೧೦,೪೮೫ಹೆ., ೩) ಇತರೆ-೩,೦೦೪ಹೆ.; ೫) ಒಟ್ಟು ಆಹಾರೇತರ ಬೆಳೆಗಳು-೧೫,೪೪೫ಹೆ.; IX. ಒಟ್ಟು ಎಲ್ಲಾ ಬೆಳೆಗಳ ವಸ್ತೀಣ-೨೨,೫೪೫ಹೆ.

ತೋಟಗಾರಿಕೆ : ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಬಾರಿಗೆ ತೋಟಗಾರಿಕಾ ಇಲಾಖೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ಕನಾರಟಕದ್ದು. ಕೃಷಿಬೆಳೆಗಿಂತ ತೋಟಗಾರಿಕೆಬೆಳೆ ಲಾಭದಾಯಕವೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ರೈತರು ಹಣ್ಣಿ, ತರಕಾರಿ, ವಾರ್ಷಿಕ ಪುಪ್ಪಗಳು ವುಂತಾದ ತೋಟಗಾರಿಕಾ ಬೆಳೆಗಳತ್ತ ಆರ್ಕಿವ್‌ತರಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಉನ್ನತ ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆ ಆಧಾರಿತ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಇಂದು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗುತ್ತಿದೆ.

ನಂಜನಗೂಡು ತಾಲೂಕಿನ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಬೆಳೆಗಳಲ್ಲಿ ತಂಗು, ಮಾವು, ಸಪ್ರೋಟ, ಬಾಳೆ ಪ್ರಥಾನ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿವೆ. ಏಳು ಲಕ್ಷಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕ ತೆಂಗಿನಮರಗಳು ಸುಮಾರು ೬೦೦ ಹಕ್ಕೀರ್ ಜಾಗವನ್ನು ಆವರಿಸಿವೆ. ಮಾದಾಪುರ, ಹುಲ್ಲಹಳ್ಳಿ, ಕಳೆಲೆ,

ದೇವರಸನಹಳ್ಳಿ, ಎಡೆಯಾಲಗಳು ತೆಂಗು ಬೆಳೆಯುವ ಮುಖ್ಯ ಗ್ರಾಮಗಳು. ಕಾಂಡ ಕೊರೆಯುವ ಹುಳುವಿನ ಬಾಧೆ ಈಗ ಬಹುತೇಕ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ೫೫೦ ಹೆಕ್ಟೇರ್‌ನಷ್ಟು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಬಾಳಿ ತಾಲೂಕಿನ ಕಾರ್ಯ, ಕಾರ್ಯಪೂರ, ದೇವರಸನಹಳ್ಳಿ, ತೆಗಡೂರು, ಹದಿನಾರು, ಹುಲ್ಲಹಳ್ಳಿ, ಹಾಡ್ಯ, ಸಿಂಧುಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದೆ. ಅಂಗಾಂಶ ಬಾಳಿಗೆ ಗೊನೆ ಸುಮಾರು ೪೦ ಕೆ.ಜಿ.ಯಾರೆಗೂ ಇರುತ್ತದೆ. ನಂಜನಗೂಡಿಗೇ ಶಿಶ್ಯತಿ ತಂದಿದ್ದ ನಂಜನಗೂಡು ರಸಭಾಳೆಯ ತಳಿಗೆ ಪನಾಮ ಸೋಂಕು ರೋಗ ಅಂದರೆ ಹೂ ಬಿಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕಾಂಡ ಸೀಳಿ ಗಿಡವೇ ಒಣಿಗೆ ಹೋಗುವ ರೋಗ ತಗುಲಿ ಅಪಾರ ನಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಅಂಗಾಂಶ ಸಂಸ್ಕಾರದ (Tissue culture) ಮೂಲಕ ಈ ತಳಿಯನ್ನು ಪುನರ್ ರೂಪಿಸಲು ತೋಟಗಾರಿಕಾ ಇಲಾಖೆ ವಿಶ್ವಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ತೋಟಗಾರಿಕಾ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ ಈ ನಿಟ್ಟನಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಲಿಖಿತ ಸಸಿಗಳು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಹಂತದಲ್ಲಿವೆ.

ಸುಮಾರು ೪೫೦ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಮಾವಿನ ತೋಟಗಳು ಕವಲಂದೆ ಹೋಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹರಡಿದೆ. ಸಪೋಟ ಮತ್ತೊಂದು ಮುಖ್ಯ ಬೆಳೆಯಾಗಿದ್ದ ಹುಲ್ಲಹಳ್ಳಿ, ಹದಿನಾರು ಮುಂತಾದೆಂತೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಗೋಡಂಬಿ, ವೆನಿಲ್ಲಾ ಮುಂತಾದ ಬೆಳೆಗಳು ತಾಲೂಕಿಗೆ ಈಗ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಸ್ತುತ ಕವಲಂದೆ ಹೋಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಇ ಹೆಕ್ಟೇರ್‌ನಲ್ಲಿ ಗೋಡಂಬಿ ಬೆಳೆ ಇದೆ. ೨೦೦೪–೨೦೧೧ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಂಜನಗೂಡು ತೋಟಗಾರಿಕಾ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ೪,೦೦೦ ಮಾವು, ೫,೦೦೦ ಸಪೋಟ ಹಾಗೂ ೩,೦೦೦ ಗೋಡಂಬಿ ಸಸಿಗಳನ್ನು ರ್ಯಾತರಿಗೆ ಉಚಿತವಾಗಿ ವಿತರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅರಿತಿನ, ಶುಂಠಿ, ಬದನೆ, ಹೀರೆ, ಹುರಳಿಕಾಯಿ, ಕ್ಯಾರೆಟ್, ಪದುವಲಕಾಯಿ, ಹಾಗಲಕಾಯಿ, ಈರುಳ್ಳಿ, ಟಿಮೋಟೊಮೊ, ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ; ಸುಗಂಧರಾಜ, ಮಲ್ಲಿಗೆ, ಕಾಕಡ, ಸೇವಂತಿಗೆ, ಆಸಾ(ಕಲರ್ ಸೇವಂತಿಗೆ)-ಇವು ಇನ್ನಿತರ ಮುಖ್ಯ ಬೆಳೆಗಳು. ನಂಜನಗೂಡು ಹಾಗೂ ನೆಲ್ಲಿಕರೆಗಳಲ್ಲಿ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ನರಸರಿ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿವೆ.

ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುವ ತೋಟಗಾರಿಕಾ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಬೆಳೆದಲ್ಲಿ ಆಹಾರ ಉತ್ಪಾದನೆ, ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಜೊತೆಗೆ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶಗಳೂ ಕಲಿತವಾಗುತ್ತವೆ. ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಬೆಳೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ದೊರೆಯುವ ತಾಂತ್ರಿಕ ವರದಿಯ ಆಧಾರದಿಂದ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಲೋನ್; ‘ಸೀ ಶಕ್ತಿ’ ಯೋಜನೆಯ ಮೂಲಕ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಸಹಾಯಧನ; ವೀಷೇಷ ಘಟಕ ಯೋಜನೆಯಾದಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಶೀಲಿಸ್ತ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಪಂಗಡದವರಿಗೆ ೧೫೦ ಗಿಡಗಳು ರೂ.೬೫೦/- ನಗದು ಹಣ; ಏದು ಹಾಗೂ ಮೂರು ದಿನಗಳು ವ್ಯವಸಾಯ ಮತ್ತು ತೋಟಗಾರಿಕಾ ಇಲಾಖೆಗಳ ವಿಜಾಪ್ತಿಗಳಿಂದ ತರಬೇತಿ; ತೆಂಗು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆ; ಪುಷ್ಪಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆ, ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಸಸಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ಯೋಜನೆ; ಸಮಗ್ರ ಸಸ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಯೋಜನೆ, ಹನಿ ನೀರಾವರಿ

ಯೋಜನೆ-ಇವು ಶೋಟಗಾರಿಕಾ ಇಲಾಖೆ ಹಿಂತುಕೊಂಡಿರುವ ಹಲವು ಹತ್ತು ಯೋಜನೆಗಳು.

ನೀರಾವರಿ

ಒತ್ತಿಹಾಸಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ : ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಜೀವಾಳ ಇರುವುದೇ ಹೊಲಗದ್ದೆ, ಬೆಳೆ, ಕೆರೆಕಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ. ಮಳೆಯ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಬೇಸಾಯ ನಡೆಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವನ್ನಿದಾಗ ಕೆರೆಕಟ್ಟೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ, ನಿರ್ವಹಣೆ ಹಾಗೂ ದುರಸ್ತಿ ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ಕಾರ್ಯದ ಇಲ್ಲರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಈ ಹಿಂದೆಯೇ ನಾಗವರ್ಮನ ನಂಬಿ ಜೀವಿತದಲ್ಲಿ ಆಳಿತ್ತಿದ್ದ ಜಯಸೇನ ಭಟ್ಕಾರರು ಬಿತ್ತಪಟ್ಟ ಬಿಟ್ಟುದರರ ಉಲ್ಲೇಖಿವಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೯೮೫ರ ಗಟ್ಟವಾಡಿ ಶಾಸನವು ಗಟ್ಟವಾಡಿಯ ಜನರ ಕೊಡುಗೆಯಿಂದ ಒಂದು ಕೆರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ, ಇಗಂಟರ ಸಿಂಧುವಳಿಯ ತಮಿಳು ಶಾಸನವು ಮುಚ್ಚಾಗಿವುಂಡನ ಮುಗ ಮುತ್ತಾಗಿವುಂಡನ ಗಂಗ್ಯೇಕೊಂಡ ಚೋಳವಳನಾಡಿನ ಕಾರ್ಯನಾಡಿನ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಲಸಾಫನಮುಡ್ಡೆಯಾರಾಗೆ ದೇಗುಲ ನಿರ್ಮಾಣ ತೂಬಿರುವ ಕೆರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನೆಂದು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಇಗಂಟರ ಜೋಡಿ ಕಾಟೂರು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ನುಗುನಾಡಿಗೆ ಸೇರಿದ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಕೆರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಎತ್ತಿಸಿದುದರ ಉಲ್ಲೇಖಿವಾದಿ, ಅದೇ ಸ್ಥಳದ ಇನ್ನೇ ಶತಮಾನದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಸೋಮಸಮುದ್ರಕೆಗೆ ಮಾದಣ್ಣಾಯ್ಯನು ತೂಬು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ವಿವರ ಇದೆ. ಬಹುಶ: ಈ ಏರಡೂ ಕೆರೆಗಳೂ ಒಂದೇ ಆಗಿರಬಹುದು.

೧೯೭೮ರ ಬಂಕಹಳ್ಳಿ ಶಾಸನವು ವೀರಯಗೌಡನ ಮತ್ತು ಬಂಕಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದೆ ವಾಲಯವನ್ನು ತೀವ್ಯಿಸಿದರೆ, ಇಗಂಟರ ದೂಡ್ಣಹೊಮ್ಮೆ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಸೋಮಣ್ಣನ ತಾಯಿ ಕೇತಗೊಂಡಿ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥೀಯಾದಾಗ ಆಕೆಯ ನೆನೆಪಿನ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಒಂದು ಭಾವಿಯನ್ನು ತೋಡಿಸಿ ತೋಪು ನಿರ್ಮಾಣದುದರ ಮಾಹಿತಿ ಇದೆ. ಇಗಂಟರ ಸುತ್ತಾರು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾರು ಮಹತ್ವಿನ ಕೆರೆಗೆ ನಂಜನಗೂಡಿನ ಶಿವಪೂಜೆಯ ಶಿಷ್ಟರು ನೀಡಿರುವ ದಾನದ ವರ್ಣನೆ ಇದೆ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೆರೆಗಳ ಜೋತೆಗೆ ಏತ ನೀರಾವರಿಯೂ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಿಲ್ಲ. ವಿಜಯನಗರ ಹಾಗೂ ಮೈಸೂರು ಅರಸರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನದಿಗಳಿಗೆ ಅಣೆಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟಿ ಕಾಲುವೆಗಳ ಮೂಲಕ ಕೃಷಿಭೂಮಿಗೆ ನೀರು ಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಅಧಿವ್ಯಾಧಿಯಾಯಿತು.

ಅಣೆಕಟ್ಟಿ : ಇಲ್ಲಿಗಂಟರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ತೋಕೋಪಯೋಗಿ (ಮರಮತ್ತ) ಇಲಾಖೆ (Public Work Department) ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಇಲ್ಲಿಗಂಟರಲ್ಲಿ ನೀರಾವರಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ವೀರೇಷ ಗಮನ ನೀಡಿತ್ತು. ಇಗಂಟರಲ್ಲಿ ನೀರಾವರಿಗೆ ಕೊಡಮಾಡುವ ಅನುದಾನವೂ ಅಧಿಕವಾಯಿತು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಗಂಟರಲ್ಲಿ

ಹುಲ್ಲಹಳ್ಳಿ-ಅತ್ಯಾಳು ಗ್ರಾಮಗಳ ನಡುವೆ ಹರಿಯುವ ಕಟ್ಟಿಲಾನದಿಗೆ ಅಣೆಕಟ್ಟೆ ಕಟ್ಟಿವ ಮೂಲಕ ಅಂಥ ಒಂದು ಅನುಕೂಲತೆ ನಂಜನಗೂಡು ತಾಲೂಕಾಗೂ ಲಭ್ಯವಾಯಿತು. ನಾಲೇಗಳು ನಂಜನಗೂಡು, ನರಸೀಪುರ ಹಾಗೂ ಮೃಸೂರಿನ ತಾಲೂಕಾಗಳಿಗೆ ನೀರುಣಿಸುತ್ತಿವೆ. ಬದನವಾಳು ಸಮೀಪ ಏತ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಅದರಂತೆ ಈ ಅಣೆಕಟ್ಟೆಯ ಹುಲ್ಲಹಳ್ಳಿ ನಾಲೀಯ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶ ಇವೊಂದು ಹೆಕ್ಕೇರೋಗಳಾಗಿದ್ದು, ಅದರ ರಾಂಪುರ ನಾಲೀಯ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶ ಇವೊಂದು ಹೆಕ್ಕೇರೋಗಳಾಗಿದೆ.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯನಂತರ ಮೊದಲ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ಬಂದ ‘ನುಗು ಅಣೆಕಟ್ಟೆ’ ಹೆಚ್ಚೆದೇವನಕೊಣತೆಯ ಬೀರ್ಜಾಳ್ಳ ಬಳಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಇಂಖರಲ್ಲಿ, ೧೨೦ ಲಕ್ಷ ರೂ.ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಗೊಂಡಿರುವ ಈ ಅಣೆಕಟ್ಟೆಯ ಎತ್ತರ ಉಳಿ ಮೀಟರ್, ಉದ್ದೇ ಕ್ಷಿಲ್ಲಿ ಮೀಟರ್, ಸಾಮರ್ಥ್ಯ:ಉಳಿಂ ದಶಲಕ್ಷ ಘನ(ಮಿಲಿಯನ್ ಸ್ಕುಬಿಕ್) ಮೀಟರ್. ನಂಜನಗೂಡು ತಾಲೂಕಿನ ಉದ್ದೇ ಹೆಕ್ಕೇರೋ ಪ್ರದೇಶ ಈ ಅಣೆಕಟ್ಟೆಯಿಂದ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಎರಡನೇ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಇಂಖಿರ ವೇಳೆಗೆ ಪೂರ್ಣಗೊಂಡ ‘ಕಬಿನಿ’ (ಬಿಂಜನಹಳ್ಳಿ) ಅಣೆಕಟ್ಟೆಯು ನಂಜನಗೂಡು ತಾಲೂಕಿನ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಕ್ಕೇರೋ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ನೀರುಣಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಇಂಖಿರಲ್ಲಿ ಮೃಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾದ ಕಾವೇರಿ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ (CADA)ದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಕಾವೇರಿ, ನುಗು, ಹಾರಂಗಿ ಮತ್ತು ಹೇಮಾವತಿ ಯೋಜನೆಗಳು ಸೇರಿವೆ. ನೆಲ ಮತ್ತು ನೀರಿನ ಉಪಯುಕ್ತ ಬಳಕೆ; ನೀರಾವರಿ ಕಾಲುವೆ ಮತ್ತು ಉಪಕಾಲುವೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ; ‘ವಾರಬಂಧ’ ಯೋಜನೆಯಿಂದ ರ್ಯಾತರಿಗೆ ನೀರಿನ ಸಮರ್ಪಕ ವಿಶರಣೆ; ಸೂಕ್ತ ಬೆಳೆ ತೆಗೆಯುವ ಬಗೆಗೆ ರ್ಯಾತರಿಗೆ ಮಾರಿತಿ; ಕೃಷಿ, ತೋಟಗಾರಿಕೆ, ರೇಷ್ಟೇಬೆಳೆಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಸಮಗ್ರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಪ್ರೇರಣ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ತಕ್ಕಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರುವ CADA, ತಾಲೂಕಿನ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಕೆರೆಗಳು : ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಭಾರಿ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಮ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಗಳಿಗಂತ ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಯಾದ ‘ಕೆರೆ’ಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ತಗಲುವ ವೆಚ್ಚ ಮತ್ತು ಕಾಲ ಎರಡೂ ಕಡಿಮೆಯೇ. ಅದರಿಂದಲೇ ಹಿಂದೆ ರಾಜಮಹಾರಾಜರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉರಿಸೊಂದು ಕರೆ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವ, ಕಟ್ಟಿದ ಕರೆಯನ್ನು ಜತನದಿಂದ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳು ಹೇರಳವಾಗೇ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ, ಪ್ರಸ್ತುತ ಕರೆ ನೀರಾವರಿಯ ಕಡೆಗಿನ ಆಡ್ಯತೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಕರೆಗಳು ಪಾಕುಬಿದ್ದು, ಕೊಳಚಿ ನೀರಿನ ತಾಣವಾಗುತ್ತಿರುವ ಅಪಾಯ ಎದುರಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ನಂಜನಗೂಡು ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಇಳಿ ಮುಖ್ಯ ನೀರಾವರಿ ಕರೆಗಳನ್ನು ಇಲಾಖೆಯ ಗುರುತಿಸಿದೆ.

ಕರೆಯ ಹೆಸರು ಮತ್ತು ಕರೆಯಿಂದ ನೀರು ಪಡೆಯುವ ಒಟ್ಟು ಭೂಮಿ (ಹೆಕ್ಟೇರ್‌ಗಳಲ್ಲಿ): ನರಸಾಂಬುದ್ಧಿ ಕರೆ-೧೮.೨೫; ಸಿಂದುವಳಿಕರೆ-೨೪.೨೫; ಕಳಲೆ ಕರೆ-೫೦-೨೫; ಹರತಲೆ ಕರೆ(ಪೂರ್ವ)-೧೨.೫೫; ಹರತಲೆಕರೆ(ಪಶ್ಚಿಮ)-೩೩.೫೫; ಮೊಬ್ಬಹಳ್ಳಿ ಕರೆ-೧೦೯.೨೫; ಕ್ಯಾಲೆನಹಳ್ಳಿ ಕರೆ-೨೦.೨೫; ಹುಸ್ಕೂರು ಕರೆ-೨೪.೨೫; ಶಿವನಹಳ್ಳಿ ಕರೆ-೫೫.೫೨; ಕಡೆಟಟ್ಟೆ ಕರೆ-೪೪.೫೫; ಸಗದಕಟ್ಟೆ ಕರೆ; ಮಾದಾಪುರ ಕರೆ -೪೦.೫೫; ಕಾರ್ಯ ಕರೆ-೧೬.೧೯

ಈ ಕರೆಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಕಾಯಕಲ್ಲ ಮಾಡಿ ಕಿರುನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆಷ್ಟು ವಿಸ್ತರಿಸಬಹುದಾದ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ. ಕರೆಗಳಿಂದ ನೀರಿನ ಸಾಗಾಣೆಯ ಹಾನಿ ಅತ್ಯಲ್ಪ ಹಾಗೂ ಅಂತರ್ಜಾಲ ಶೇಖರಣೆಗೆ ಅನುಕೂಲಕರ. ಹೀಗಾಗಿ ಕರೆಗಳ ಹೊಳು ತೆಗೆದು 'ಜಲ ಸಂರಕ್ಷಣೆ' ಮಾಡುವ ಯೋಜನೆಗಳು ಸಾಗುತ್ತಾರೆ. ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಗೆ ೨೦೦೮-೨೯ರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದು ಒಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶವನ್ನು (ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಲ್ಲಿ) ಹೀಗೆ ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಕಾಲುವ ನೀರಾವರಿ-೧೬,೨೦೦ಹೆ.; ಕರೆ ನೀರಾವರಿ-೫,೬೦೦ಹೆ.; ಬಾದಿ ನೀರಾವರಿ-೩,೬೦೦ಹೆ.; ಕೊಳವೆ ಬಾವಿ-೬೦೦ಹೆ.; ಏತ ನೀರಾವರಿ-೧೬೮; ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿ ಒಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶ-೨೫೦೪೮ ಹೆಕ್ಟೇರ್.

ಜಲಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಅಸಮರ್ಪಕ ಬಳಕೆಯ ಮೇಲೆ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮ ಉಂಟು ಮಾಡಬಲ್ಲದು. ನೀರಾವರಿ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಯಥೇಷ್ಟು ಬಳಕೆಯಿಂದ ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳು ಜವುಳು, ಸವುಳು, ಜವುಗು ಭೂಮಿಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಕಾಲುವೆಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ನೀರು ಭೂಮಿಯೊಳಕ್ಕೆ ಇಂಗಿದರೆ, ಅಂತರ್ಜಾಲದ ಮಟ್ಟ ಮೇಲೇರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಮಣ್ಣಿನ ಗಭರ್ಡಲ್ಲಿದ್ದ ಲವಣಾಂಶವೂ ಮೇಲುಸ್ತ್ರೇಚ್ ಬಂದು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸವುಳು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಅಡ್ಡ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ತಡೆಯಲು ರೈತರು ಅನೇಕ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದೂ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ನೀರಾವರಿಗಾಗಿ ಜಮೀನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವಾಗ ಭೂಮಿಯು ಸಮರ್ಪಿತಗೊಳಿಸುವುದು, ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವಷ್ಟೇ ಪ್ರಮಾಣದ ನೀರನ್ನು ಪೂರ್ಣವುದು, ಭೂಮಿ-ಬೆಳೆಗಳ ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಷಂಥ ನೀರಾವರಿ ಪದ್ಧತಿ ಅಳವಡಿಸುವುದು, ನೀರಿನ ಲಭ್ಯತೆ ಮೇಲೆ ಬೆಳೆ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು ತುಂಬಾ ಮುಖ್ಯವೆನ್ನು ಸುತ್ತದೆ.

ಪಶುಸಂಗೋಪನೆ

ಮಾನವನ ಸ್ವೇಕಿಕ ಆಹಾರ ಪೂರ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದ ಹಿನ್ನೆತ, ಕುರಿ ಸಾಕಣೆಗಳು ಮಾನವಚರಿತ್ರೆಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿ ಬೆಳೆದುಬಂದಿದೆ. 'ತುರು-ಕರುಗಳೆಲ್ಲದ ಉರು ನರಕಭಾಜನವಕ್ಕು' ಸರ್ವಜ್ಞನ ಈ ವಚನದ ಸಾಲು

ಹಸುಕರುಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದೆ. ಹಸುಕರುಗಳನ್ನು ದೈವಸ್ಥರೂಪಿಯೆಂದು ಕಾಣುವ, ಎತ್ತಗಳನ್ನು ಶಿವನವಾಹನ 'ನಂದಿ' ಎಂದೇ ಪೂಜಿಸುವ ಭಾವನೆಗಳು ಇಂದಿಗೂ ರೈತರಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿವೆ. ದನಗಳ ಹಾಗೇ ಕುರಿ, ಕೋಳಿ, ಹಂದಿ ಸಾಕಣಿಕೆಯಿಂದ ಮಾನವ ಸಮಾಜ ಪ್ರಯೋಜನಗಳನ್ನೂ ಪಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಈ ಸಾಕುಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸಾಮೂಹಿಕ ಕ್ಷೇಮ ಪಾಲನೆಗೆ ಪಶುಸಂಗೋಪನಾ ಹಾಗೂ ಪಶುವೈದ್ಯ ಸೇವೆಗಳ ಇಲಾಖೆ ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿದೆ. ೨೦೧೯ ಮಾರ್ಚ್ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಪಶುವೈದ್ಯಶಾಲೆಗಳ ವಿವರ ಈ ರೀತಿ ಇತ್ತು.

೧. ಸಹಾಯಕ ನಿರ್ದೇಶಕರ ಕಳೇರಿ ಹಾಗೂ ಪಶುವೈದ್ಯಕ್ಕೇಯ ಆಸ್ತಿತ್ವ - ನಂಜನಗೂಡು ಮತ್ತು ಹುರ; ೨. ಪಶು ಚಿಕಿತ್ಸಾಲಯ - ತೋರೆಮಾವು, ತಗಡೊರು, ಮುಲ್ಲಹಳ್ಳಿ, ಹೆಡತೆಲೆ, ಹಂಜಿಪುರ, ದೊಡ್ಡಕವಲಂದೆ, ಹೆಮ್ಮರಗಾಲ, ಕಸುವಿನ ಹಳ್ಳಿ, ಹದಿನಾರು, ಕೂಡ್ಲಾಪುರ ಮುಂತಾದೆಡೆ ಇಂ ಪಶು ಚಿಕಿತ್ಸಾಲಯಗಳು ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿವೆ; ೩. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪಶು ವೈದ್ಯಕ್ಕೇಯಕ್ಕೇಂದ್ರ - ತಾಂಡವಪುರ, ಕೊಣನಾರು, ಚಂದ್ರವಾಡಿ, ನಗಲ್ಫ್, ಕೂಗಲೂರು, ತಾಯೂರು, ಇಟ್ಟಲ, ಬ್ಯಾಳಾರು, ಗಟ್ಟಿವಾಡಿ, ಕಿರೋಗೌಡನಹುಂಡಿ, ಸುತ್ತೂರು, ಯರಹಳ್ಳಿ, ಕಳಲೆ ಮತ್ತು ದೇವನೂರು; ೪. ಸಂಚಾರ ಪಶು ಚಿಕಿತ್ಸಾಲಯ - ನಂಜನಗೂಡು; ೫) ಕೃತಕ ಗಭರ್ಥಾರಣಾ ಕೇಂದ್ರ - ನಂಜನಗೂಡು.

೨೦೧೯ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಜಾನುವಾರು ಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿದ್ದ ವಿವಿಧ ಸಾಕುಪ್ರಾಣಿಗಳ ವಿವರ ಹಿಗಿಡೆ.

ಸ್ಥಳೀಯ ತಳಿ ದನಗಳು-೨೦೬೪೦; ಮಿಶ್ರತಳಿಗಳ ದನಗಳು-೨೨೫೦೨; ಎಮ್ಮೆಗಳು-೬೬೪೫೪; ಮೇಕೆಗಳು-೨೪೫೪೦; ಸ್ಥಳೀಯ ತಳಿ ಕುರಿಗಳು-೨೨೬೩೫೨; ಹಂದಿಗಳು-೩೮೨; ಮೊಲಗಳು-೧೬೪೨; ನಾಯಿಗಳು-೬೭೧೬೨; ಕೋಳಿ-೮೮೬೨೫.

ಮಿಶ್ರತಳಿ ಹಸುಗಳಲ್ಲಿ ಕರುವಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಶೀಘ್ರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ೧೦-೧೨ ತಿಂಗಳಗೇ ಬೆದೆಗೆ ಬಂದು ಗಭರ್ಥ ಧರಿಸುವ, ೧೪-೧೬ ತಿಂಗಳಗಳಿಗೆ ಕರು ಹಾಕಿ ಮತ್ತೇ ಉಳಿ-೩೦ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬೆದೆಗೆ ಬರುವ ಸಾಮಾಜಿಕವಿದ್ಯು ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ಗುಣವಿರುವುದರಿಂದ ಈ ತಳಿಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಗಮನ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಜಾನುವಾರು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಅಮೃತ ಮಹಲ್, ಹಳ್ಳಿಕಾರ್ ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳೀಯ ತಳಿಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾಡುವುದು, ಕೃತಕ ಗಭರ್ಥಾರಣಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಉತ್ತಮ ಮಟ್ಟದ ಹೋರಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು ಮೇವಿನ ಬೀಜ ಮತ್ತು ಬೇರುಗಳ ಸರೆಬರಾಜು, ಸುಧಾರಿತ ಹೈನುಗಾರಿಕೆ ಬಗ್ಗೆ ರೈತರಿಗೆ ತರಬೇತಿ, ಸೇವಾಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳಿಗೆ ತರಬೇತಿ, ಘನೀಕೃತ ವೀರ್ಯದ ಉತ್ತಾದನೆ ಮತ್ತು ಪಶುವೈದ್ಯಕ್ಕೇಯ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ವೀರ್ಯ ಒದಗಿಸುವಿಕೆ, ವಿಸ್ತರಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನಿರ್ವಹಣೆ, ಎಮ್ಮೆ ತಳಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಸೂತ್ರ ಎಮ್ಮೆ ತಳಿಯ ಹೋರಿಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮುಂತಾದವು

ಇಲಾಖೆಯ ಮುಂದಿರುವ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳು. ಜಾನುವಾರುಗಳಲ್ಲಿ ರೋಗನಿರೋಧಕ ಗುಣಮಟ್ಟ ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಲಸಿಕೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಗ್ರಾಮೀಣರಿಗೆ, ನಿರುದ್ಯೋಗಿ ವಿದ್ಯಾವಂತರಿಗೆ ಹೈನುಗಾರಿಕೆ ನಿಜಕ್ಕೂ ಒಂದು ಲಾಭದಾಯಕ ಉದ್ದೇಶ. ಬಂಡವಾಳ, ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಾಲದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ದೋರೆಯುತ್ತದೆ. ಕನಾರ್ಕಟಿಕ ಹೈನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಹಾಮಂಡಲಿಯ ಅಧಿಕ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆಗಾಗಿ ಮಿಶ್ರತಳಿ ವರ್ಧನೆ, ಅವುಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ನಿರವಹಣೆ, ರೋಗ ನಿಯಂತ್ರಣಾಗಳಲ್ಲಿ ತೀವ್ರ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಉತ್ಪಾದನೆ ರಾಸಗಳ ಆಯ್ದು ಕ್ರಮಬಿಧ್ಯ ಸಾಕಾರಿಕೆ, ಒಳ್ಳೆಯ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ, ಆಹಾರ, ಹಸಿರುಮೇವು, ಕರುಗಳ ಪಾಲನೆ-ಪೂರ್ವಾಷಣೆ, ಜೊಳಿದ ದಂಬಿಗಳಿಂದ ರಸಮೇವು ತಯಾರಿಕೆ, ಬಣಮೇವು ಪುಷ್ಟಿಕರಣ, ಮೇವುಬೆಳೆ ಇವೆಲ್ಲ ಪಶುಸಂಗೋಪನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತವೆ.

ಕುರಿ ಸಂಗೋಪನೆ ಕೂಡ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶದ ಜನರ್ವೇವನ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕ ಸುಧಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ. ದೊಡ್ಡರೋಗ ನಿರ್ಮಾಳಣೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡಿಯಲ್ಲಿ ಸತತ ಲಸಿಕೆ ನೀಡುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಿದ್ದುದರಿಂದ ದೊಡ್ಡರೋಗ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆ. ಕುರಿಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಡುವ ಪಿ.ಪಿ.ಆರ್. ಮ್ಯಾಲಿಚೇನೆ, ನೀಲಿನಾಲಿಗೆ ರೋಗಗಳ ನಿವಾರಣೆಗೂ ಕ್ರಮಕ್ಕೆಗೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಮೀನುಗಾರಿಕೆ

‘ಪೋಷಿಕ ಆಹಾರ’ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಪರಿಗಣನೆಯಾಗಿರುವ ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಮೀನುಕೃಷಿಯು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿಯೂ ಲಾಭದಾಯಕ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ.

ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ತಲೆತಲಾಂತರದಿಂದ ಪಡೆದ ಬೆಸ್ತರು, ಬುಂಡೆಬೆಸ್ತರು ಮತ್ತಿತರ ಆಸಕ್ತರು ನದಿ ಕೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಂಬಬಲೆ, ಆಡುಬಲೆ, ಹರಗಲುಬಲೆ, ಗೋರುಬಲೆ, ಅಂಬತ್ತಿ ಕೊಡಬೆ, ಗಾಳಿ, ಸರಗಾಳಿ, ಟಂಗುಸೆ ಮುಂತಾದ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಜಿಲ್ಲೆಬಿ ಮೀನು, ಅವಲು ಮೀನು, ಕೊಚ್ಚಲು ಮೀನು, ಅಂಬತ್ತಿ ಮೀನು, ಆನೆಮೀನು, ಗೆಂಡೇ, ಅಜಾರ್, ತೋಕ್ಕಾ, ಅಕಾಟ್ಲ್ಲಾ, ಉರುಗಾಲೆ, ಮುಚ್ಚಲು, ಕಲ್ಲೂರಿ, ಗೊಡ್ಡೆ ಮುಂತಾದ ಮೀನುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮಾರಿ ಜೀವನೋವಾಯ ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಹವ್ವಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಮೀನುತ್ತಿಕಾರಿ ಮಾಡುವವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ‘ಮೀನು ಕೃಷಿ’ಯು ನಿರಾನವಾಗಿ ಜನಮನ್ವಣೆ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ‘ಸ್ವಾವಲಂಬನೆಗಾಗಿ ಮೀನು ಬೇಸಾಯ’ ಎಂಬ ಘೋಷಣೆಯೋಂದಿಗೆ ಮೀನು ಕೃಷಿಕರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಮೀನು ಕೃಷಿಕರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆ ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿದೆ.

ರೆ.೩೨-೩೩ ರಲ್ಲಿ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾದ ಐದು ಮೀನು ಕೃಷಿಕರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರಿನ ಸಂಸ್ಥೆಯೂ ಒಂದಾಗಿದ್ದು ನಂಜನಗೂಡು ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಇಂ ಎಕರೆ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಜಲವಿಸ್ತೀರ್ಣವಿರುವ ಕೆರೆಕಟ್ಟಿಗಳ ಹಕ್ಕು

ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಮೀನುಕೃಷ್ಣ ಬಗಗೆ ತರಬೇತಿ, ಸಹಾಯಧನ, ಖಾಸಗಿ ಮೀನುಕೊಳಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಧನ, ಸಮಗ್ರ ಮೀನು ಬೇಸಾಯಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಧನ, ಕೆರೆಕೊಳಗಳ ದುರಸ್ತಿ ಪುನಶ್ಚೇತನಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಧನ, ಎರೇಟರ್ ಮತ್ತು ಪಂಪು ಲಿರೀಡಿಗೆ ಸಹಾಯಧನ, ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಂದ ಸಾಲ ಸೌಲಭ್ಯ, ತಾಂತ್ರಿಕ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಇತ್ಯಾದಿ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಈ ಸಂಸ್ಥೆ ಒದಗಿಸುತ್ತಿದೆ.

ನಂಜನಗೂಡು ತಾಲೂಕಿನ ಕಬಿನಿ ಬಲದಂಡೆ ನಾಲ್ಕಾ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಸೇರಿದ ಸಣ್ಣ ಕೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೀನುಗಾರಿಕೆಗೆ ಅಶ್ವತ್ಥಮ ಅವಕಾಶ ಇದೆ. ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯತಿಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಕೆರೆಗಳನ್ನು ಇದು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಗೆ ಗುತ್ತಿಗೆ ಪಡೆದು ಮೀನುಬೇಸಾಯ ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ನಂಜನಗೂಡು ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿರುವ ಒಟ್ಟು ಸಣ್ಣ ಕೆರೆಗಳು-೩೫, ಒಟ್ಟು ಜಲವಿಸ್ತೇಣ-೮೮೨, ಮೀನು ಕೃಷ್ಣಗೆ ಅಳವಡಿಸಿದ ಕೆರೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ-೨೦, ಮೀನುಮರಿ ದಾಸ್ತಾನು-೨೧೫೦೦, ತರಬೇತಿ ಪಡೆದಿರುವ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳು-೬. ೨೦೦೮-೦೯ರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೪೪೬.೨೧ ಮೆ.ಟನ್ ಮೀನನ್ನು ಹಿಡಿಯಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ, ಯಾವುದೇ ಶಿಥಿಲೀಕರಣಕೇಂದ್ರವು ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿಲ್ಲ.

* * * *